

মুক্তিপত্ৰ

ছাত্রনং অধ্যয়নং তপ— ভীরুন সাথে বিৰোধ। জমিদার চান সে যুবককে নানা প্রলোভন দেখিয়ে নিজের দলে টানতে। এই চেষ্টা থেকেই জন্ম নিয়েছে ছাত্রদের রাজনীতিতে ডেকে আনার। রাজনীতিৰ পংকিলতায় একবাৰ আনতে পারলে আৱ চিন্তা থাকে না। থাকে না আৱ বাধা— দল যদি একাধিক হয় শুক হবেই দলাদলি। যুবকদেৱ মধ্যেও তা উভয়ে পড়তে বলে লাভ নেই। ছাত্রদেৱ রাজনীতিতে আনবেন না। এ দুর্ভাগ্য দেশে ক্ষমতায় যেতে চাইলে ছাত্রদেৱ, যুবকদেৱ সাহায্য নিতেই হবে। পৃথিবীতে কোন অনুৱত দেশে ছাত্র ছাড়া হৰতালই বলুন, আদেলনই কি মিছিলই বলুন, ইয়নি। যে দেশে শতকৰা ৮০ ভাগ মানুষ অধিকার সচেতন নয়, দায়িত্ব সেখানে ছাত্রদেৱ ও যুবকদেৱ নিতেই হবে। দেশেৱ মানুষকে অধিকার সচেতন কৰতে হলে সবাৱ আগে যা প্ৰয়োজন। তা শিক্ষাৰ, অক্ষৰ জ্ঞানেৰ। অন্ততঃপক্ষে কিছু ভাষা জানা, অন্ততঃ যে ভাষাৰ জন্য আমোৱা জীৱন দিয়ে পৃথিবীৰ বুকে ইতিহাস সৃষ্টি কৰেছি, সে ভাষা শেখা এবং পড়তে জানতে হবে অৰ্ধেকেৰও বেশী জনগোষ্ঠীকে। আমাদেৱ সব ব্যাপারে পিছিয়ে পড়ে

মূল্যবোধ সব রকম সংবাদ জানানোৰ মাধ্যমে দেশেৱ মানুষকে সমাজ সচেতন কৰতে পারলেই সন্তুষ্ট হবে এগিয়ে যাওয়াৰ ব্যাপারে। সমাজেৱ বৃহত্তর জনগোষ্ঠীকে সচেতন কৰে তুলতে পারলে আৱ ছাত্রদেৱ ক্লাস ফেলে মিছিলে বেৱ হতে হবে না। শিল্প, সাহিত্য, বিজ্ঞান, অথনীতি, রাজনীতি সব ব্যাপারেই আমোৱা প্ৰিছিয়ে আছি। এৰ মূল কাৰণ, আমোৱা ঘৰে ঘৰে আলো জালাতে পারছি না। শিক্ষাকে শুধু কৰেনাগিৰি পাওয়াৰ যোগ্যতা না কৰে শিক্ষাকে মানুষ গড়াৰ কাজে লাগাতে হবে। আমাদেৱ এই ইতিভাগ্য দেশে যাৱা শিক্ষা লাভ কৰাৰ সুযোগ পেয়েছেন তাৱা যেন তাৱ শিক্ষাকে মানুষেৰ উপৰ জুলুমেৰ কাজে না লাগান। ৬৮ হাজাৰ গ্রামেৰ শিক্ষা ক্লাৰ তৈৱী কৰতে হবে। গ্রামেৰ সচল ব্যক্তিৰাই সাধ্যমতো চাঁদা দিয়ে, কায়িক পৰিশ্ৰম দিয়ে তা চালাবেন। সৱকাৰ শুধু দিক ছৰ্দেশনা দেবেন। গ্ৰামবাসীৱা নিজেৱাই শিক্ষাৰ এই ব্যবস্থা রাখতে পুৱে। সৱকাৰী পৰ্যায়ে শুধুমাত্ৰ উৎসাহ দেয়াৰ জন্য বিভিন্ন পদক্ষেপ নেয়া যেতে পাৱে। ঘৰে ঘৰে শিক্ষাৰ আলো পৌছাতে পারলে পৰ্যায়ক্রমে আমাদেৱ বিশ্বাস,

বিদেশীই হোক, তাৱা চাইবেন বৃহত্তর জনগোষ্ঠী অনুকৰে থাকুক এবং শুধু আধা চক্ৰবৰ্ণ মানুষেৰ সহযোগিতায় তাৱা সজ্ঞানে শাসন চালাবেন। সুখেৰ কথা, ইন্দীং শিক্ষাখাতে যথেষ্ট ব্যয় বৃদ্ধি কৰা হয়েছে। কিন্তু বাস্তবে আমোৱা কি দেখছি? আমোৱা শিক্ষিতেৰ হাব বাড়াতে পারছি না। কাৰণ অবশ্যই আছে। গাছেৰ গোড়া বাদ দিলে আগায় পানি ঢাললে কি গাছে ফল ধৰবে? প্ৰতি বছৰ প্ৰাইমাৰী পৰ্যায়েৰ শিক্ষাকে জন্ম কোটি কোটি টাকা দেশী ও বেদশী অৰ্থ ব্যয় হচ্ছে। কিন্তু প্ৰয়োজনাগুণ ব্যবস্থাপনাৰ। অভাৱে তা যেন সমাজে বাস্তব কোন প্ৰতিক্ৰিয়া রাখতে পারছে না। শিক্ষাখাতে যতই অৰ্থ বৰাদু বেশী কৰা হচ্ছে জনগণেৰ শিক্ষাকে ব্যয় ততই বেড়ে যাচ্ছে। দুৰ্ভাগ্যজনক হলেও সত্য, শিক্ষা যেন ক্ৰমেই সাধাৰণ মানুষেৰ নাগালেৰ বাহিৱে চলে যাচ্ছে। দিন দিন আমোৱা যতই বলি এগিয়ে আছি, আসলে আমোৱা পিছিয়েই পড়ছি। শিক্ষাৰ ব্যবস্থাৰ ডামাডোলেৰ বাজাৰে জ্ঞান-বিজ্ঞানে আমাদেৱ উন্নতি হচ্ছে। ঠিকই, কিন্তু অক্ষৰ জ্ঞানহীনেৰ সংখ্যা বাড়ছে। টোটাল জ্ঞান কমে যাচ্ছে। অল্প শিক্ষিতেৱা মূৰ্খেৰ বাজাৰে টাউট হয়েছে বলে শিক্ষিত লোকদেৱ দোষ দিয়ে লাভ নেই। ভেড়াৰ দলে বাচুৱকে পৰামাণিক মানতেই হবে। চোখ কান খোলা মানুষকে সহজ ও স্বাভাৱিক বৃদ্ধিতে সহজে ঠকানো যায় না।

একমাত্ৰ শিক্ষিতেৰ হাব বৃদ্ধি কৰাৰ পৰই সন্তুষ্ট হবে জনসংখ্যা কাৰ্যক্ৰম বাস্তবায়িত কৰাৰ। এৰ আৱ কোন বিকল্প নেই। আমোৱা যদি বুৰতেই পার জনসংখ্যা সমস্যা আমাদেৱ জন্য আগামী দিনে কি ভয়াবহ বিপৰ্যয় ভেকে আনতে পাৱে তাৰে আৱ দেৱী না কৰে ৪৬০টি উপজেলাৰ চেয়াৰম্যানেৰ মাধ্যমে ৪৪০০টি, ইউনিয়নেৰ ৬৮ হাজাৰ গ্রামে শিক্ষা কাৰ্যক্ৰম নিয়ে ঝাপিয়ে পড়তে হবে এখন থেকেই। বহু প্ৰকল্পে দেশী ও বিদেশী মুদ্ৰা ও শ্ৰম আমোৱা ব্যয় কৰেছি। লিটোৱাৰি ড্ৰাইভ ক্যাম্পেইন কৰে মানুষেৰ মনেৰ অনুকৰ দুৱ কৰাৰ জন্য বাস্তব পক্ষে আমোৱা কোন পদক্ষেপ নেইনি। উপজেলা পৰিষদ, ইউনিয়ন পৰিষদ নিজেদেৱ সামৰ্থেৰ মাধ্যমেই তা কৰবেন। বাধ্যতামূলক কৰা হোক তাৰে জন্য এ কাজ। জনসেবাৰ ইউনিভাসিটিতে ভৰ্তি হয়ে আঙুল ফুলে কলা গাছ হয়েছে অতীতে অনেকেই। তাৰে সত্যিকাৰেৰ সেবাৰ পৰীক্ষা হোক শুৰু। যাবা পাস কৰতে পাৱেন না তাৱা বাতিল হয়ে যাবেন সমাজ সেবীৰ তালিকা থেকে। চোখ খুলতে পাৱলেই মন খুলে যাবে, খুলে যাবে মগজ। দশ কোটি মানুষেৰ দশ কোটি হাত হয়ে উঠবে কৰ্মীৰ হাতিয়াৰ। আৱ দেৱী নয়। আমাদেৱ এ বছৰেৰ শপথ হোক আগামী বছৰেৰ শেষে আমোৱা কোন মহল্লায় যেন একটিও সৃষ্টি মস্তিষ্ক— মানুষ অক্ষৰজ্ঞানহীন না থাকে।

ছাত্রদেৱ রাজনীতিতে অংশগ্ৰহণ এবং প্ৰাসঞ্জিক ভাবনা

মোহাম্মদ বেলাল

মানুষদেৱ, ছাত্রদেৱ, ভৱঘূৰেদেৱ। যুগে, যুগে অনুৱত দেশে রাজনীতিবিদৰাই ছাত্রদেৱই। যুবসম্প্ৰদায়ই ব্যবহাৰ কৰেছেন হাতিয়াৰ হিসেবে। ভীতুৰীৱেৰ বাঁশেৰ কেলাই বলুন, সিপাহী বিহুৰ বলুন। ১৯৪৭ সালেৰ স্বাধীনতাই বলুন। ১৯৭১ সালেৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামই বলুন, সচেতন যুবক সমাজই এগিয়ে এসেছেন নতুন দিক নিৰ্দেশনা দিতে। রাজনীতিবিদৰা তাৰে হাতিয়াৰ কৰেছেন তাৰে স্বাধীনতিৰ জন্য। যেখানে শতকৰা ৮০ ভাগ মানুষ অধিকার সচেতন নয় সেখানে ছাত্রদেৱ এগিয়ে আসতেই হয়েছে। টেগৰগে যৌবন নিয়ে কেউ বসে থাকতে পাৱে না।

ভবিষ্যৎ বৎসুধৰদেৱেৰ রাজনীতি থেকে দূৰে বাখা হোক দেশেৱ বৃহত্তর কল্যাণ, এ কথাটা বহু পুৱোনো। আমেৱ অত্যাচাৰী জমিদার চান না তাৱ কাজে কেউ প্ৰতিবাদ কৰক। তাই তিনি চান দেশেৱ মানুষ অনুকৰেই থাক। যদি কোন শিক্ষিত যুবক মানুষকে তাৱ অধিকার সচেতন কৰতে চান তহলে বাখে জৰুৰীৰেৰ

থাকাৰ মূল কাৰণই শিক্ষাৰ অভাৱ। তাই সেদিকেই জোৱ দিতে হবে। প্ৰসাশন এখন সবাৱ দোৱগোড়ায় গেছে। শিক্ষাৰ অভাৱে তা যেন গ্ৰাম-গাঁথে আৱও জটিলতাৰ সৃষ্টি কৰে না পাৱে সেদিকে খেয়াল দিতে হবে। আমাদেৱ ৪৬০টি উপজেলাৰ মাধ্যমে অক্ষৰ জ্ঞানেৰ দুৰ্বাৰ প্ৰচেষ্টা চালাতে হবে। উপজেলা চেয়াৰম্যানদেৱ, জনশিক্ষা বৃদ্ধিৰ টাগেটি দিতে হবে। যেখানে বৰ্তমানে শিক্ষিতেৰ হাৰ যা আছে তা এক বছৰেৰ মধ্যে কমপক্ষে বিশুণ কৰতে হবে। উপজেলা চেয়াৰম্যানদেৱ জন্য তা বাধ্যতামূলক কৰা হলেই এটা সহজে সন্তুষ্ট। উপজেলা ভিত্তিক বৈকালিক বা সাধাৰণ বিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠাৰ মাধ্যমে তা কৰতে হবে। ৪৪০০টি ইউনিয়ন পৰিষদকেও এই দায়িত্ব দেয়া যেতে পাৱে উপজেলা চেয়াৰম্যানদেৱ জন্য তাৰে বৰ্তমানে। প্ৰয়োজনবোধে প্ৰতি উপজেলায় কুন্দু আকাৰেৰ শিক্ষামূলক পুস্তিকা, পত্ৰিকা প্ৰকাশেৰ ব্যবসা থাকতে পাৱে, জনস্বাস্থ, জনসংখ্যা, অৰ্থনৈতিক, রাজনৈতিক, সমাজ সংস্কাৰক, নৈতিক

৫ বছৰে আমোৱা আমাদেৱ শিক্ষাৰ হাৰ শতকৰা ১০০ ভাগে নিয়ে যেতে পাৱব। এই ব্যবস্থা সন্তুষ্ট হলে এবং পৰবৰ্তীতে আমাদেৱ সব রকম উন্নয়ন পৰিকল্পনা ত্বৰিত বাস্তবায়নেৰ মাধ্যমে আমাদেৱ বিপুল জনসম্পদকে কাজে লাগিয়ে পৃথিবীৰ বকে মাথা উঠ কৰে বলতে পাৱব। সৱকাৰী পৰ্যায়ে শুধুমাত্ৰ উৎসাহ দেয়াৰ জন্য বিভিন্ন পদক্ষেপ নেয়া যেতে পাৱে। সৱকাৰে শিক্ষাৰ পৰ্যায়ক্রমে আমাদেৱ বিশ্বাস, পৰিষদ, ইউনিয়ন পৰিষদ নিজেদেৱ সামৰ্থেৰ মাধ্যমেই তা কৰবেন। বাধ্যতামূলক কৰা হোক তাৰে জন্য এ কাজ। জনসেবাৰ ইউনিভাসিটিতে ভৰ্তি হয়ে আঙুল ফুলে কলা গাছ হয়েছে অতীতে অনেকেই। তাৰে সত্যিকাৰেৰ সেবাৰ পৰীক্ষা হোক শুৰু। যাবা পাস কৰতে পাৱেন না তাৱা বাতিল হয়ে যাবেন সমাজ সেবীৰ তালিকা থেকে। চোখ খুলতে পাৱলেই মন খুলে যাবে, খুলে যাবে মগজ। দশ কোটি মানুষেৰ দশ কোটি হাত হয়ে উঠবে কৰ্মীৰ হাতিয়াৰ। আৱ দেৱী নয়। আমাদেৱ এ বছৰেৰ শপথ হোক আগামী বছৰেৰ শেষে আমোৱা কোন মহল্লায় যেন একটিও সৃষ্টি মস্তিষ্ক— মানুষ অক্ষৰজ্ঞানহীন না থাকে।